

1723
Ч 1955: 5

Поштарина плаћена у готову

КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

У ШКОЛИ

5

МАЈ 1955 — БЕОГРАД

љешношћу приказа“, али су, у њој неке партије сумарно дате.

Од осталих прилога истичу се „Крилов на македонски“ од Цвете Органциеве, где се шире улази у важије садржрјне и уметичке црте „Басана“ познатог руског писца, који је препевао и приредио Ацо Шопов, — затим користан преглед књижевно-историских чланака објављених у литерарном часопису „Нов ден“ у периоду од 1945 до 1950, који је израдила Невена Исаова. Тодор Димитровски пише о неким учињеним грешкама у претстављању главних ознака македонског језика, бе-

лежењу и акцентовању примера и текстова у уџбенику „Граматика српскохрватског језика за осми разред осмогодишње школе и четврти разред гимназије од Драгутиновића, Жежеља и Мамузића (излазе 1953 и 1955). „Литературен збор“ у овој рубрици приказује и 4 и 5 број нашег часописа „Књижевност и језик у школи“ (X. П.)

У Хроници су извештаји о првом саветовању слависти Југославије у Скопљу и Охриду (X. П.) и о раду Секције Друштва у Охриду (Д. М.).

V. И.

НАШ ЈЕЗИК

(нова серија, књ. VI, св. 3—4)

Два чланка ове свеске „Нашег језика“ посвећена су новосадском договору лингвиста и књижевника о књижевном језику и правопису. Први је чланак проф. А. Белића „Поводом анкете о књижевном језику и правопису и састанка у Новом Саду од 8—10 децембра о. г.“ а други проф. М. Стефановића „Анкета Летописа Матице српске, новосадски договор о књижевном језику и правопису и његови закључци“.

Проф. Белић се задржава на свим питањима о којима је било речи у анкети Летописа Матице српске и на новосадском састанку. — Граматичка норма јединственог књижевног језика Срба и Хрвата у системи гласова и облика — јесте Вуков књижевни језик. Чисте синтетичке конструкције „треба да“ су у духу нашег језика, који се огледа у добром језику штокавског дијалекта... Вукову језику, народним умотворинама и сл“. У основици је заједничког језика Срба и Хрвата система од четири акцента. — Наш заједнички језик најчешће се зове српскохрватски одн. хрватскохрватски. Тај назив је најподеснији али не смета ни употреба скраћених назива „српски“ одн. „хрватски“. — У интересу је позитивног развитака наших народа да и даље остану у потпуно равноравној употреби обе азбуке, које се упо-

требљавају од почетка културног живота Срба и Хрвата, тј. и ћирилица и латиница. Било би, само, корисно да се у латиници нађу посебни знаци за **lj** (= љ), **nj** (= њ), **dž** (= џ). — Двојак изговор старог гласа **јата** (екавски и јекавски) треба такође и даље да остане у употреби. — Потребно је изградити што исцрпнији речник књижевних дела и народних говора „да би се књижевници и стручњаци могли користити оним што је већ једном у књижевности створено или се већ налази у нашим народним говорима“. — Намеће се, најзад, потреба израде јединственог правописа и уједначене терминологије.

Проф. Стефановић свестрано анализира анкету „Летописа Матице српске“ и дискусију вођену на новосадском састанку. Он у томе правцу детаљно образлаже мишљење да је и даље потребно у нашем књижевном језику задржати обадва изговора **јата**. Наглашава такође потребу израде јединствене терминологије и заједничког правописа. И проф. Стефановић мисли да речник савременог српскохрватског језика треба да буде више информативан него нормативан.

После ових чланака отштампани су закључци донети на Новосадском састанку.

Овај број „Нашег језика“ доноси и рад Б. Милановића „О деklinацији именице **подне**“. Анализирајући проблем из историске перспективе, аутор је, на основу језичког материјала, закључио да се именица **подне** у ранијим спихама развитка нашега језика мењала по падежима и да је имала углавном двојаку промену: **по дне, поднева** и **подне, подна**. Анализа материјала из савременог српскохрватског књижевног језика довела је до следећих резултата. Прво, именица **подне** не мења се по падежима (остаје непроменљива) кад је употребљена у свом основном значењу и у непосредном додиру са предлозима. Друго, именица **подне** мења се по падежима кад се између ње и предлога налази атрибут од придевске или заменичке речи или кад се њоме не казује један одређени временски тренутак. Треће, употреба ове именице без предлога — ређа је; у таквој употреби, међутим, именица **подне** променљива је реч. — Облици косих падежа ове именице који се јављају код савременим писаца двојаки су; а) **подне, подна** (ређе) и б) **подне, поднева** (чешће).

Проф. М. Стефановић у чланку „Поводом необичне употребе једног облика“ говори о облицима глаголског при-

лога прошлог **имавши** и **објавивши**. Обично се мисли да прошли глаголски прилог означава радњу која се извршила пре радње главног глагола и да се се употребљава углавном од глагола свршеног вида. Глагол **имати** (од кога је направљен облик **имавши**) по виду је несвршен. Од њега је могао бити направљен глаголски прилог прошли зато што за значење овог глаголског облика није толико битна перфективност вида колико значење завршености радње и што се глаголом **имати** може обележити то значење. — Што се тиче облика **објавивши** у примеру у коме је употребљен, он озаначава радњу која је извршена после радње главног глагола. То је необична употреба овога облика, али се она ипак понекад среће.

Милија Станић у свом чланку „Још о Његошевом стиху „Чудна попа, јади га не били!“ убедљиво доказује да је у наведеном Његошевом стиху у питању глагол **бити-бијем** а не **бити-будем** (како је то у ранијој свесци НЈ устврдио М. С. Московљевић).

На крају ове свеске „Нашег језика“ налазе се рубрике „Писма уредништву“ и „Језичке поуке“

Борислав Николић

JEZIK

(časopis za kulturu hrvatskog književnog jezika 1, 2, 3 sv. treće godine)

1. свеска. — **Б. Клаић** (Из биљежнице казалишног лектора) износи из властитог искуства запажања у вези са чланком проф. Ившића (Хрватски језик из год. 1938). Наиме, Клаић се задржава ка неким питањима прописа о преношењу и непреношењу акцента, а особито разлаже случајеве који су противни пропису, али су доказани праксом, еуфоничношћу, ортоспијом. Он износи више добро нађених и правилно анализираних примера веза речи и склопова који у изговору често могу чинити утисак сасвим друкчијег значења од онога које је говорно лице могло имати. — Чланак даје доста материјала наставнику и уопште чове-

ку који се занима питањем ортоепије да и друге на томе учи.

С. Бабић (Деклинација славенских имена са непостојаним **е**) претреса занимљиво питање докле иде право да словеначко непостојано **е** сматрамо као и штокавско непостојано **а**, дакле два рефлекса истог порекла. Познато је да у томе има много колебаљивости, па и овај чланак, иако износи доста карактеристичних примера, не даје увек довољно системтично, у погледу, како ће се управљати онај који је неупућен. Писац с правом упућује на мисао да Боранићево становиште треба мењати Писмен човек, преводилац и сл., али и сваки који жели и хоће да употреби